

หลักสูตรกิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน เพื่อการเชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณ สู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษา

บ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา

**Creating the creative activities and Korat local stories using the creation of community participation process for connecting the cultural ancient sculpture knowledge creating the group of young tour guide prototypes for the educational area in Nakhon Ratchasima Province**

วุธยา สืบเทพ<sup>1</sup>, อัจฉราพร ไกรบุตร<sup>2</sup>,

พชรกฤต ศรีบุญเรือง<sup>3</sup> และ จิรวัดน์ ลิทธิธรรม<sup>4</sup>

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น<sup>2-4</sup>

**Wutthaya Suebthep<sup>1</sup>, Atcharaporn Kraeibut<sup>2</sup>,  
Phacharakrit Sriboonrueang<sup>3</sup> and Jirawat Sitthitham<sup>4</sup>**

Nakhon Ratchasima Rajabhat University<sup>1</sup>

Chulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus <sup>2-4</sup>

Corresponding Author, E-mail: kapko1990@gmail.com

\*\*\*\*\*

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน 2) เพื่อจัดการความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาโดยมีการจัดทำในรูปแบบของคู่มือ สื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการพูดเทคนิคการนำเสนอ องค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในรูปแบบของ “การจัดการความรู้” เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากชุมชนเมืองกับ ชุมชนด้านเกวียน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้แบบยั่งยืนในอนาคต

การวิจัยนี้ กำหนดพื้นที่การวิจัย จำนวน 1 พื้นที่ คือ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา กำหนดข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือ ดังต่อไปนี้ 1) แบบสอบถาม 2) การ

\* วันที่รับบทความ : 26 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 15 ตุลาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ : 17 ตุลาคม 2565

Received: September 26, 2022; Revised: October 15, 2022; Accepted: October 17, 2022

สัมภาษณ์ 3) แบบประเมินผล และ 4) แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรที่กำหนดตามรูปแบบ Focus Group รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ขึ้น เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนได้รับการเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคด้านการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นโคราช สามารถนำไปใช้เพื่อการเป็นเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำพิพิธภัณฑ์มีชีวิตบ้านด่านเกวียนได้ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 98 เยาวชนสามารถนำเทคนิคการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นด้านเกวียน จังหวัดนครราชสีมาและกิจกรรมสร้างสรรค์ที่บรรจุไว้ในหลักสูตร ต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 98 เยาวชนได้เพิ่มพูนเทคนิคการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 94 เครือข่ายเยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและออกแบบให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90 เยาวชนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมสร้างสรรค์เรื่องเล่าในพื้นที่บ้านด่านเกวียน ซึ่งได้มีการสอดแทรกวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านด่านเกวียนไว้ในเรื่องเล่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90

**คำสำคัญ :** หลักสูตรกิจกรรมสร้างสรรค์, เรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราช, ด่านเกวียน

## Abstracts

The purpose of this research was to Study are: The objectives of this research are: 1) To enhance the process of participation in youth groups in Muang District, Nakhon Ratchasima Province, creative activities and local stories in Korat by creating a community participation process. 2) To manage public relations knowledge Linking the knowledge and culture of ancient wagon-making to create a model youth tour guide in the Ban Dan Kwian educational area, Nakhon Ratchasima province by making it in the form of a manual. Media and Innovation for Learning 3) To develop the potential of speaking and presentation techniques the cultural knowledge of the ancient wagon construction to create a model youth tour guide in the Ban Dan Kwian educational area in the youth group in the form of “Knowledge Management” comparing academic results know from the urban community with Dan Kwian Community, Muang District, Nakhon Ratchasima Province will create a career and sustainable income in the future.

This research identified one research area, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province. The study determined the primary data as the data obtained by using the following tools: 1. Questionnaire 2. Interview 3. Evaluation form and 4. Assessment Form for using satisfaction of the courses specified in the focus group process. Secondary data was collected together as well. The data collection was obtained and completed information. Research instruments were examined, analyzed, synthesized and evaluated by specified experts.

The results of the research revealed that the youths were enhanced in storytelling skills and techniques specific to Korat. Can be used to be a youth tour guide model at Ban Dan Kwian Living Museum of 98% of the youth were able to apply local storytelling techniques at Dan Kwian. Nakhon Ratchasima Province and creative activities contained in the curriculum

Continue to generate income for yourself and your family in the future. at a high level accounted for 98 %. The youths have increased the technique of storytelling locally at Ban Dan Kwian. Nakhon Ratchasima Province at a high level 94% of the youth networks were involved in the research and design process to achieve results. at a high level 90% of the youths were satisfied with the story creation activities in Ban Dan Kwian area. which has inserted the cultural identity of Ban Dan Kwian in the story at a high level accounted for 90 percent

**Keywords:** Courses of Creative Activities; Local Stories of Korat; Dan Kwian

## บทนำ

ในประวัติศาสตร์หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน นับตั้งแต่สมัยอยุธยา ด่านเกวียนเป็นหมู่บ้านริมแม่น้ำมูลที่อยู่ระหว่างเส้นทางการค้าขายระหว่างโคราชกับกัมพูชา โดยผ่านนางรอง บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชุรินทร์ ชุมหาญ จนถึงกัมพูชา บรรพบุรุษของชาวด่านเกวียนเล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนจากรุ่นสู่รุ่นว่าชาวด่านเกวียนมีอาชีพทำนาไร่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำมูล โดยเริ่มเรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาจากชาวข่า ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งของตระกูลมอญ-เขมร เป็นชนพื้นเมืองเดิมที่มีถิ่นฐานอาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำโขง การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวด่านเกวียนยุคแรกส่วนใหญ่ปั้นเป็นภาชนะและเผาใช้ในครัวเรือน เช่น โอ่ง กระถาง ไห ครกฝนยา ปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากการปั้นเพื่อเป็นภาชนะสำหรับใช้ในครัวเรือนมาเป็นเครื่องประดับของตกแต่งบ้าน ของตกแต่งจัดสวนให้สวยงาม ตลอดจนเป็นสินค้าส่งออกไปขายยังต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้กับชาวด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่รู้จักของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยคุณสมบัติของดินด่านเกวียนที่เมื่อเผาออกมาแล้วมีลักษณะเป็นสีสมฤทธิ์ มีเอกลักษณ์ของความเป็นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนไว้โดยเฉพาะ ซึ่งควรแก่การศึกษาวิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นที่ทราบขั้นตอนวิธีการทำ และประวัติศาสตร์ที่ยาวนานควรแก่การศึกษารวบรวมมาจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เล่าตำนานเฉพาะถิ่นโคราช บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาแผนพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2560-2564) ในประเด็นการสร้างโอกาสในการเปิดเสรีประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่ม ประชาคมอาเซียน ให้มีการเปิดกว้างด้านการขยายฐานรากด้านการท่องเที่ยว โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับดังกล่าวได้มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมในการเตรียมรับการเข้าสู่การเป็นประเทศเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้การจัดการความรู้ (Knowledge Management) นั้น ถือว่ามีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ในทุกระดับวัยในปัจจุบัน ความรู้ นับว่าเป็นทรัพย์สินอันมีค่าที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ เกี่ยวกับการดำเนินการศูนย์อาเซียน ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร เพื่อนำมาพัฒนาให้เป็นระบบ สามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการความรู้ทั้ง 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่

ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ 2) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม ซึ่งรูปแบบในการจัดการความรู้มีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรูปแบบโมเดลปลาทู ของ นพ.วิจารณ์ พานิช การจัดการความรู้ แบบ SECI MODEL ของ Nanoka และ Takeuchi (1995) ที่มุ่งยกระดับความรู้ให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักรให้เกิดความยั่งยืน มี 4 กระบวนการ เริ่มจาก 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) 2) การสกัดความรู้ออกจากตัวตน (Externalization) 3) การรวบรวมความรู้ (Combination) และ 4) การผนึกฝังความรู้ (Internalization) และการนำกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) มาใช้เพื่อจัดการและพัฒนาความรู้ในการดำเนินการและบริหารศูนย์อาเซียนศึกษาได้ และโมเดลตามแนวทางของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition) 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization) 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) และ 7) การเรียนรู้ (Learning) (สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 5) ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวช่วยให้เกิดการทบทวนองค์ความรู้ของผู้ที่ได้องค์ความรู้ใด ๆ มา สามารถนำไปขยายผลและต่อยอดเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน การพูด คือ การแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกโดยใช้ภาษาและเสียงสื่อความหมาย การพูด เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีคุณภาพมากที่สุดในโลกการพูด เป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้าใจระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ กล่าวว่าการพูดเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ไม่ใช่สัญชาตญาณมีหลักเกณฑ์ให้ศึกษาและฝึกฝนได้ ดังนั้น จึงถือว่าการพูดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ว่าเป็น “ศาสตร์” เพราะมีหลักเกณฑ์และวิธีการวางไว้เป็นแนว สำหรับให้เรียนรู้และฝึกฝนตลอดจนสามารถพิสูจน์ทดลองได้

นอกจากนี้ความหมายของวาทปฏิบัติศาสตร์ วาท หมายถึง การพูด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1111) ให้ความหมายว่า คำพูด, ถ้อยคำ, ลัทธิ, ความเห็น วิทยา หมายถึง ความรู้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 1075) มักใช้ประกอบกับคำอื่น เช่น วิทยาการ วิทยาการ จิตวิทยา สังคมวิทยา ปฏิบัติ หมายถึง การกระทำ ฝึกพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 694) ให้ความหมายว่า ดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน เช่นปฏิบัติราชการ, กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาควิชาปฏิบัติ กระทำตามเช่นปฏิบัติตามสัญญา ศาสตร์ หมายถึง ความรู้ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่าวิชาความรู้ มักใช้ประกอบหลังอื่นประวัติศาสตร์มนุษย์

ศาสตร์ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 1143) ดังนั้น วาทวิทยา จึงหมายถึง วิชาความรู้ ฝึกพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ กระทำให้เกิดความชำนาญ ด้วยคำพูด

จากความสำเร็จและพื้นฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับระหว่างแผนพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2560-2564) และแผนพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2560-2564) ทำให้ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาเรียบเรียงและจัดการความรู้ภูมิปัญญา ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ต้องการเตรียมประชากรในกลุ่มวัยต่าง ๆ ให้พร้อมหลักสูตรกิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน เพื่อการเชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมาไปสู่การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน
2. เพื่อจัดการความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมาโดยมีการจัดทำในรูปแบบของคู่มือ สื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการพูดเทคนิคการนำเสนอ องค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียนในกลุ่มเยาวชนในรูปแบบของ “การจัดการความรู้” เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากชุมชนเมืองกับ ชุมชนด้านเกวียน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้แบบยั่งยืนในอนาคต

### ระเบียบวิธีวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรม
 

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษางานเขียน เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี

  - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านวัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
  - 1.2 องค์ความรู้แนวคิดด้านการพัฒนาชุมชน (Community Development) และการมีส่วนร่วมของ ประชาชน (People's Participation)

1.3 องค์ความรู้แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง (Self-Reliance Community Development)

1.4 องค์ความรู้แนวคิดการพัฒนายั่งยืนและแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

1.5 องค์ความรู้แนวคิดดัชนีภาพรวมความเข้มแข็งของชุมชน (The conceptual framework of the strength of community)

1.6 แนวคิดของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อความเข้มแข็งการท่องเที่ยวระดับชุมชน

1.7 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนด้านวัฒนธรรมเพื่อนำไปบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนในการสร้างพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต

1.8 องค์ความรู้ความหมายและคุณค่าของการสร้างพิพิธภัณฑสถานมีชีวิตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

1.9 ความหมายและลักษณะของภาษาถิ่นโคราช

1.10 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวาทปฏิบัติศาสตร์

1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## 2. การจัดเก็บข้อมูล

แผนการวิจัยและโครงการย่อยกำหนดแผนการดำเนินงานและผลผลิตนำส่ง (Output) ร่วมกับพื้นที่การวิจัยและหัวหน้าโครงการย่อยเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย (Outcome) รายละเอียดตาม Gannt Chart ลำดับที่ 1-12

## 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ขณะที่แบบประเมินสมรรถนะใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวัดสมรรถนะ ทั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล สำหรับหลักเกณฑ์ในการประเมิน

## ผลการวิจัย

การวิจัย “หลักสูตรกิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน เพื่อการเชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษา บ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา” อภิปรายผลการวิจัยโดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน

2. เพื่อจัดการความรู้ด้านการ

ประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมาโดยมีการจัดทำในรูปแบบของคู่มือ สื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้

3. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการพูดเทคนิคการนำเสนอองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียนในกลุ่มเยาวชนในรูปแบบของ “การจัดการความรู้” เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากชุมชนเมืองกับ ชุมชนด้านเกวียน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้แบบยั่งยืนในอนาคต จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมสร้างสรรค์ และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชโดยอาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน

เยาวชนได้รับการเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคด้านการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นโคราช สามารถนำไปใช้เพื่อการเป็นเยาวชนมัคคุเทศก์ประจำพิพิธภัณฑ์มีชีวิตบ้านด่านเกวียนได้ อยู่ในระดับมาก เห็นควรบรรจุหลักสูตรกิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราชไว้ในหลักสูตรระดับจังหวัด อยู่ในระดับมาก มีการบรรจุกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เรื่องเล่าในพื้นที่บ้านด่านเกวียน โดยมีการสอดแทรกวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านด่านเกวียนไว้ในเรื่องเล่า อยู่ในระดับมาก เครือข่ายชุมชนด้านเกวียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและออกแบบให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก

2. เกิดการจัดการความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมาโดยมีการจัดทำในรูปแบบของคู่มือ สื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้

เยาวชนมีความเข้าใจในข้อมูลที่ถูกบรรจุในแผ่นพับ (Leaflet) เพื่อประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์มีชีวิตด้านการปั้น สามารถนำข้อมูลไปต่อยอดเพื่อการเป็นยุวมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ได้ในอนาคต อยู่ในระดับมาก เยาวชนมีความเข้าใจในข้อมูลที่ถูกบรรจุในวิดีโอ (Video Clip) เพื่อประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์มีชีวิต

ด้านการปั่น สามารถนำข้อมูลไปต่อยอดเพื่อการเป็นยุวมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ได้ในอนาคต อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจข้อมูลที่ถูกเผยแพร่ในเว็บไซต์ (Website) เพื่อประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์มีชีวิตด้านการปั่น ด้านรูปแบบ ความถูกต้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

**3. เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านการพูดเทคนิคการนำเสนอการ องค์ความรู้วัฒนธรรมการปั่นด้านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษาบ้านด่านเกวียนในกลุ่มเยาวชนในรูปแบบของ “การจัดการความรู้” เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากชุมชนเมืองกับชุมชนด่านเกวียน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้แบบยั่งยืนในอนาคต**

เยาวชนได้รับการเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคด้านการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นโคราช สามารถนำไปใช้เพื่อการเป็นเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำพิพิธภัณฑ์มีชีวิตบ้านด่านเกวียนได้ อยู่ในระดับมาก เยาวชนสามารถนำเทคนิคการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นด่านเกวียน จ.นครราชสีมาและกิจกรรมสร้างสรรค์ที่บรรจุไว้ในหลักสูตร ต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต อยู่ในระดับมาก เยาวชนได้เพิ่มพูนเทคนิคการเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นบ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก เครือข่ายเยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและออกแบบให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก เยาวชนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมสร้างสรรค์เรื่องเล่าในพื้นที่บ้านด่านเกวียน ซึ่งได้มีการสอดแทรกวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านด่านเกวียนไว้ในเรื่องเล่า อยู่ในระดับมาก

### อภิปรายผลการวิจัย

เกิดหลักสูตรที่บรรจุกิจกรรมและเล่าเรื่องเฉพาะถิ่นโคราชในพื้นที่บ้าน ด่านเกวียนในหลายประเด็น เนื่องจากพื้นที่บ้านด่านเกวียนนี้มีประวัติศาสตร์หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน นับตั้งแต่สมัยอยุธยา ด่านเกวียนเป็นหมู่บ้านริมแม่น้ำมูลที่อยู่ระหว่างเส้นทางการค้าขายระหว่างโคราชกับกัมพูชา โดยผ่านนางรอง บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชุขันธ์ ขุนหาญ จนถึงกัมพูชา บรรพบุรุษของชาวด่านเกวียนเล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จากรุ่นสู่รุ่น ว่าชาวด่านเกวียนมีอาชีพทำนาไร่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำมูลโดยเริ่มเรียนรู้จากการทำเครื่องปั้นดินเผาจากชาวข่า ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งของตระกูลมอญ-เขมร เป็นชนพื้นเมืองเดิมที่มีถิ่นฐานอาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำโขง การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวด่านเกวียนยุคแรกส่วนใหญ่ ปั้นเป็นภาชนะและเผาใช้ในครัวเรือน เช่น โอ่ง กระถาง ไห ครกฝนยา เป็นต้น โดยปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากการปั่นเพื่อเป็นภาชนะสำหรับใช้ในครัวเรือนมาเป็นเครื่องประดับของตกแต่งบ้านของตกแต่งจัดสวนให้สวยงาม ตลอดจนเป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้กับชาวด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่รู้จักของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยคุณสมบัติของดินด่านเกวียนที่เมื่อเผาออกมาแล้วมีลักษณะเป็นสีสมฤทธิ์ มีเอกลักษณ์ของความเป็นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนไว้โดยเฉพาะ ซึ่งควร

แก่การศึกษาวิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นที่ทราบขั้นตอนวิธีการทำและประวัติศาสตร์ที่ยาวนานควรแก่การศึกษารวบรวมมาจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เล่าตำนานเฉพาะถิ่นโคราช บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยนี้ได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนบ้านด่านเกวียน ทำกิจกรรมสร้างสรรค์และเรื่องเล่าเฉพาะถิ่นโคราช เพื่อจัดการความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นบ้านด่านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาโดยมีการจัดทำในรูปแบบของคู่มือ สื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ท้ายสุด คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการพูดเทคนิคการนำเสนอ องค์ความรู้วัฒนธรรมการปั้นบ้านด่านเกวียนแบบโบราณสู่การสร้างเยาวชนมัคคุเทศก์ต้นแบบประจำเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในรูปแบบของ “การจัดการความรู้” เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากชุมชนเมืองกับชุมชนบ้านด่านเกวียน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สามารถนำมาต่อยอดสู่การสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพินิจภูมิทัศน์มีชีวิตเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการภูมิปัญญาการปั้นในระดับสากลได้

จากผลการวิจัยเบื้องต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาศักยภาพชุมชนเบื้องต้น เพื่อประเมินและวางแผนการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และยังเป็นการเตรียมความพร้อมชุมชนผ่านเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนที่มีทั้งคนไทยภาคกลาง และชนเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ร่วมกันอีกทั้งโครงการวิจัยนี้ยังเป็นอีกหนึ่งชุมชนรูปแบบในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยว อุทยานฯ และสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก (ป่อ วชิรวงศ์วรกุล และคณะ, 2554 : 58)

จากผลที่เกิดขึ้นของโครงการวิจัย นอกจากจะทำให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว ระหว่างดำเนินโครงการจนจบโครงการยังมีการประสานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมมาทำงาน ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น

1) ชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาเรื่องราว วิถีวัฒนธรรม มีการสืบค้นข้อมูลบันทึกเรียนรู้และถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่าเกิดโปรแกรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่เกิดจากการค้นหาความรู้ ข้อมูลโดยคนในชุมชน เป็นการให้ออกาสคนเล็ก ๆ ในชุมชนเล็กที่จะค้นหาตนเอง

2) ชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันผ่านกระบวนการวิจัย ในการสืบค้นเรื่องราวของตนเองและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม สะท้อนการมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน เมื่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้น ทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างทั้งสองกลุ่ม

3) ชุมชนเกิดการพัฒนาศักยภาพในหลายๆ ด้าน เห็นได้จากการจัดการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใหม่ของคนกลุ่มเล็ก ๆ บนดอยสูง ชาวบ้านต้องเรียนรู้ใหม่ทั้งหมด อาทิ การรวมกลุ่ม การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การจัดการต่าง ๆ การรับรองนักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย การบริการต่าง ๆ และการบริหารจัดการการเงิน เป็นต้น การนำผลงานไปใช้ประโยชน์ เกิดขึ้น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับชุมชน ชุมชนบ้านใหม่ ร่องกล้า สามารถจัดการการท่องเที่ยว ด้วยการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จากเดิมที่ชาวบ้านมั่งและคนไทยภาคกลางที่อาศัยอยู่ร่วมกันแบบต่างคนต่างอยู่ แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทำให้ทั้งสองวัฒนธรรมสามารถฟื้นฟูและอนุรักษ์ จนสามารถเกิดระบบบริหารจัดการร่วม และสามารถพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1.1 การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เข้มแข็ง การให้โอกาสคนมั่งกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้วันนี้ชาวบ้านสามารถคิด วิเคราะห์เรื่องราวของตนเองอย่างเป็นระบบแสวงหาความรู้ ติดตามสถานการณ์ท่องเที่ยวจากภายนอก และสามารถเป็นวิทยากรนำเสนอเรื่องราวของตนเองได้อย่างมีแบบแผน และสามารถพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นให้เป็นมัคคุเทศก์มืออาชีพจนได้รับบัตรมัคคุเทศก์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอย่างถูกต้องจำนวน 20 คน นับได้ว่าเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนทางหนึ่ง

1.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ไม่ขยายเพื่อการเกษตร แต่ปลูกชากระ 1,200 ต้น เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างชุมชนและอุทยานฯ โดยอุทยานยังให้ทำการเกษตรเล็กน้อยเพื่อยังชีพในพื้นที่ได้ต้นชากระที่เป็นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนต่อวิถีชุมชน

1.3 การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี ขนเผ่ามั่ง เกิดการรวมกลุ่มเยาวชนเพื่อเรียนดนตรีมั่งและนำมาประกอบพิธีกรรมและใช้ในงานพิธีต่าง ๆ จนได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปี พ.ศ. 2553 ในการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว จากอดีตที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่ามั่งปัจจุบันมีการสืบสานและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และยังผลักดันสู่การเป็นหลักสูตรท้องถิ่นอีกด้วย

1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มคิด ศึกษาวางแผนจากที่ไม่เคยเขียนหนังสือก็สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ และเกิดการพูดคุยกันเองในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เกิดพื้นที่ให้คนไทยภาคกลาง (ครึ่งชุมชน) กับคนมั่ง (ครึ่งชุมชน) ได้ทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

1.5 การสร้างความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ที่อยู่บนดอยสูง จากที่เคยถูกมองว่าเป็นชุมชนที่เอาแต่รุกรานและใช้ประโยชน์จากป่า วันนี้ชุมชนร่องกล้าพูดได้เต็มปากและสามารถสื่อสารกับคนภายนอกได้ถึงความเป็นชุมชนที่อยู่คู่อุทยานฯ และเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยดูแล ปกป้อง รักษาป่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นเสมือนผู้ดูแลป่าที่ไม่ต้องการเงินเดือนเพราะการดูแลป่าของชุมชนอยู่ในวิถีด้วยเครื่องมือการท่องเที่ยวโดยชุมชน

## ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินงาน โดยได้มีการเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม (In-Dept Interview) คืบข้อมูล (Feedback) ภาพรวมของการวิจัยแก่ท้องถิ่นอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจัดการประชุมแบบออนไลน์โดยใช้ Zoom Online Conference โดยได้พบผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2564 จึงได้รับบทสรุปและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

1. ประชุมยังเห็นว่าการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลาที่ไม่มากพอ ที่จะสร้างสำนึกรักบ้านเกิดได้อย่างยั่งยืน ในการนี้ ผู้บริหาร อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ต้องการให้ทางทีมวิจัยโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาส่งบุคลากรเพื่อจัดการอบรมด้านสำนึกรักบ้านเกิดและวางแผนในศิลปวัฒนธรรมการปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียนโชคชัยอย่างต่อเนื่อง โดยต้องการให้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านสร้างสำนึกรักบ้านเกิดในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประชาชนและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สร้างหลักสูตรพิพิธภัณฑ์มีชีวิตการเล่าเรื่องบนเส้นทางทางท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักสูตรทางพหุวัฒนธรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 “สร้างหลักสูตรพิพิธภัณฑ์เมือง จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักสูตรการเล่าเรื่องทางพหุวัฒนธรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล

## เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). *การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ* แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ* แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.

กัลยา วาณิชย์ปัญญา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

จรัญวิไล จรุงโรจน์, ม.ล. (2560). *เทคนิคการวิจัยทางภาษาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ป๋อ วชิรวงษ์วรกุล และคณะ (2554). *การศึกษาศักยภาพชุมชนเบื้องต้น เพื่อประเมินและวางแผนการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นามมีบุ๊คส์.
- Pfister, R. E. (2000). *Culture as a Tourism Resource: Aboriginal Views on the Privileges of Storytelling. (Chapter 6) in Tourism and Development in Mountain Regions*. New York: CABI Publishing.